

Paul

CORINTH

ep Tuptsiwni'yunqamuy amumi mohti Pēniata

---

1 ¹Nu' Paul, God tunatyayat ahpiy Jesus Christ ayaatnihqey aw wánwayniwhqa it penta, itahtupkoy Sosthenes ámuma. ²Itam Corinth ep God aw tōnawtaqamuy, Jesus Christ ahpiy sutsvo oyiwyunqamuy, put sinomatniqey ōviy wánwayniwyaqamuy öqalanta, pu sohsokmuy sohsovik Jesus Christ aw taqa'nañwtotiqamuy piwu. Pam hapi pumuy Tutuyqawhqaamu, pu Itahtutuyqawhqa. ³Nam núokwa, pu kwakwhaunañwa Itanay God añqw umumi pitsíwtaa, pu Tutuyqawhqat Jesus Christ añq'ö.

Blessings in Christ

⁴Pay nu yūmosa Inay God aw kwakwhatima umuhpee. Kwakwhat pi pam Jesus Christ ahpiy umumi núokway noa, ⁵Umuy sohsok hihta qaōwíhintaqat máqahqee. Kwakwhat pi pam umuy lavayhtuwit maqa, piw umuy suyan unañwtalwuwnitoyna. ⁶Pi lavayi Christ yuaataqa umuhpe hūrs'iwma. ⁷Noqw ōviy uma Itahtutuyqawhqay Jesus hisat mātaqtiniqat maqaptsi'kahkañw qa hihta kuwahtiput ep rūrumnaya. ⁸Pam hapi so'ñwamiq aw pahsavo umuy hūrs hoñnaqw, uma put talōñniyat ep qa hihta akw qalomáhinyuñwni. ⁹God hapi pas qaatsáy'ma. Noqw uma put Tiyat Jesus Christ amum yanyuñwniqat ōviy umuy wánwayi.

Divisions in the Church

¹⁰Noqw taa, itupkomu, nu Itahtutuyqawhqay Jesus Christ natñwaniyat aw yankañw umumi okiwhiñqawlawni: Okiw uma sohsoyam sun yuaatotani; uma qa nātsikiwtani. Uma qa panyuñwt, sun

wuwni'kahkañw, sun tunatyawkahkañw, sūp hinwisni. ¹¹Taq ima Chloet sinomat inumi umuy hin tūawvaya, itupkomu, yaw uma nātsikiwyuñwa. ¹²Noqw it nu pañqawu: Yaw uma nānap pañqawu: Nu Paul ámuma; noqw Nu'wa Apollos ámuma; noqw Nu'wa Cephas ámuma; noqw Nu'wa Christ ámuma, yaw uma kitota. ¹³Noqw nu umuy hihta tūviñtani: Ya Christ qa sūpwa? Ya Paul umuñem nahoylehtsit aw muilti? Ya uma Paul natñwaniyat aw kūyit akw tuvoylatoti? ¹⁴Pas nu God aw hahlayhti. Kwakwhat pi nu qa haqawat umuy kūyit akw tuvoylata, hal pay Crispus-nit pu Gaius púmuy-saa. ¹⁵Taq nāp hisat pi sen haqawa nu nāp inatñwaniyat aw tütuvoylataqat pañqawni. ¹⁶Pu piw nu Stephanas ep kivituy kūyit akw tuvoylata. Pu ahpiy pay nu suhpan qa hakiy piw kūyit akw tuvoylata. ¹⁷Pi nu kūyit akw tütuvoylalawniqat nuy Christ qa pan ayata; pi nu lomatuawit yuaataniqat nuy ayata. Noqw nu lavayhtuwit qa akw yuaata, taq nāp hisat ka Christ nahoylehtsiyat öqalaat qa hímuniwhtini.

Christ the Power and the Wisdom of God

¹⁸Pi nahoylehtsi yuaatiwhqa añ só'iwwisqamuyñiqw pay an'eway hímuu; nikañw itamuy ayo nóñakiwtaqamuyñiqw pam God öqalaata. ¹⁹Pi ura yan pey'ta: Nu a'nö wuwni'yuñqamuy wuwantuwiyamuy sūlawhtani, pu nu qaūunatuy matstuwiyamuy sóontsanhtani, yan'i. ²⁰Taay, noqw hak hihta añ suan wuwni'tañwuqa haqam hak hímuu? Ya hak tutuventuwi'tañwuqa haqam hak hímuu? Ya hak yep qatsit ep hihta añ hiñqawmaqa haqam hak hímuu? Ya God yep qatsit ep wuwantuwit qa hamanhintsana? ²¹Pi God súanwuwni'kañw yan yukuqw, ima yep qatsit añ hinwisqam nāp wuwniy qa ahpiy put tutwa. Noqw pahsat pu pam yan unañwti: Pam lavay'aymuy amuhpiy yuaate', hakimuy put aw tütuptsiwaqamuy ayo öyaniqey pan'i, nāmahin pi as haqawatuyñiqw pam lavayi pas an'ewayniq'ö. ²²Pi Jew-sinom kātatayhpit hihta tuawi'taqat tuñlay'yuñwa, noqw Greek-sinom súanwuwniñt hepnumya. ²³Noqw pi itam Christ nahoylehtsit aw muiwhqat yuaatota; imuy Jew-sinmuy amumi tónökpit anta, pu imuy Greek-sinmuyñiqw pam an'eway hímuu. ²⁴Nikañw imuy Jew-sinmuy pu Greek-sinmuy amuñaqw wánwayniwyaqamuy amumiwat Christ hapi God öqalaata, piw God súanwuwniata. ²⁵Pi nāmahin pi God wuwniat hihta ep an'ewakwniqey mātāqtiquw, pam sinmuy amuhpenihqe pas pavan wuwni'ta; noqw nāmahin pi pam hihta añ qa öqalaniqey mātāqte' pam sinmuy amuhpenihqe pas pavan öqala. ²⁶Pi uma hakim wánwayniwyaqey navoti'yuñwa, itupkomu, qa wūhaqnihqam yep qatsit ep pas pavan wuwni'yuñqam wánwaniwya, qa wūhaqnihqam ö'qaltu, qa wūhaqnihqam pavansinomu. ²⁷Pi God hihta sinmuyñiqw yep qatsit ep an'e'wakwnihqat namorsta, imuy a'nö wuwni'yuñqamuy hamantoynaniqe öviy'o; pu pam sinmuy amuñaqw yep qatsit ep hihta qaöqálat namorsta, añ hihihita öqalat hamantoynaniqe öviy'o. ²⁸Pu God yep qatsit ep hihihita hin'e'wakw, hihihita

susqahimunihqat enañ namorsta, pu hikispi pam hihhta qahaqamyaaqat namorsta, hihhta pasiwyuñqat qahaqamtaniqe öviy'ö. ²⁹Noqw öviy kurs hak put atpip kwiviyuaatani. ³⁰Noqw pi uma hapi put ahpiy Christ Jesus ep hinwisa. Noqw God put ahpiy itamuy súanwuwnitoyna, itamuy súanyuñniqat yukuna, itamuy nāmi lasna, itamuy qenivo oya. ³¹Hin pey'taqat antani: I' hak himuiwtaqa Tutuyqawhqat ep himuiwtani.

The Message about Christ on the Cross

2 ¹Pu nūu, itupkomu, ura nu umumi pítuhqe, lavayhtuwit, pu wuwantuwit ayo yukut, okiwhinkañw umuy God tunatyayat āawna. ²Nu umumum yankañw yan na'qala: Pas Jesus Christ nahoylehtsit ep nīniwhqat put-sa tuwi'taniqeyu, qa hihta piwu. ³Nihqe nu umuhpa' hinmakañw, pas qaöqálaninwu; hin unañway'kañw, pas tururutima. ⁴Ura nu lavayit yuaataqe, sen tūaawnaqe tuhislavayit qa akw yuaata. Pi tuhislavayi pay sinmuy amuhpiy'ö. Noqw nu qa pan yuaatat, Hikwsit öqalayayit akw umuy tuptsiwna. ⁵Noqw yan umuhtuptsiwni qa sinot wuwantuwiyaqat ep wunut, pas God öqalayayit ep wunu.

God's Wisdom

⁶Pay as pi itam añ tukwsiwyuñqamuy amuhpa' pas wuwantuwit yuaatota. Noqw pam wuwantuwi qa yep qatsit ahpiy'ö, piw qa yep qatsit ep mohpeqyaqamuy amuhpiy'ö. Pi puma tūwayawisa. ⁷Itam pi God wuwantuwiyaqat tupkiwtañwuqat yuaatota, it'a: God hisatñahaqawqamuy itamuy pas momi öyaniqey pasiwna. ⁸Noqw yep qatsit ep moñw'iwyuñqam qa haqawa it navoti'ta. Kurs puma put navoti'yuñwe', soon Tutuyqawhqat lolmat tālawñway'taqat nahoylehtsit aw muayani. ⁹Noqw God hihta qaöwihintaqat put aw unañway'yuñqamuy amuñem na'sasta. Noqw qa hak put pantaqat posiy akw aw yori, pu piw naqvuy akw put qa navota, pu piw qa hisat unañwmiq paki. ¹⁰Nikañw God Hikwsiy ahpiy itamumi put mahtakna. Pi Hikwsi sohsok hihta añ purima, hikis God suyan unañwtalwuwniyat pas qa mätsiwtaqata. ¹¹Puyaw hak sino sukw sinot unañwayat aw navoti'ta? Pay pas nāp hikwsiat ahsonvenihqa put navoti'ta. Noqw pan piw qa hak sino God unañwayat aw navoti'ta, pas put Hikwsiat-saa. ¹²Noqw pi it Hikwsit itam makiwyaqaw pam qa yep qatsit ahpiynit God ahpiy'ö. Noqw yan itam God itamuy hihta paysoq máqahqat mätsi'yuñwa. ¹³Nihqe itam put pantaqat piw yuaatota. Itam hihta yuaatotaqe, sinot wuwantuwiyaqat qa ahpiy put tutuqayya; noqw pay Qahováriwtaqa Hikwsi itamuy put tutuqaynaqaw, itam Hikwsit añ hinwisqamuy amumum yuaatotaqe, hihhta Hikwsit añ qatsqat namimahtakintota. ¹⁴Noqw i' hak nāp tunatyay añ hinmaqa hihta God Hikwsiyat anqwnihqat pas qa ömahtañwu, putniqw pi pam an'eway'ö. Noqw pam pas hikwsit ahpiy māmatsniwñwuniqw, öviy kurs hin pam put māmatsni. ¹⁵Noqw pay i' hak

Hikwsit añ hinmaqa sohsok hihta añ tuwantima; noqw soon hak sino put aw tuwanlawni. ¹⁶Puyaw hak Tutuyqawhqat tunatyayat mątsi'taqe put aw tutaplawni? Pi itam Christ wuwniyat pasiwuńwa.

Servants of God

3 ¹Pu nūu, itupkomu, kurs nu hin umuy Hikwsit añ hinwisqat pan umumi yuaatani. Pay nu umuy nāp tunatyay añ hinwisqat pan umumi yuaata, umuy Christ ahpiy qatsit aw pu' pas tihtiwayaqat pan'i. ²Nu umuy pihut nopna, qa hurut nōvata, ispi uma pew pahsavohaqami kurs hin kątotiniq'ō. Híkispi nāt uma kurs hin put kątotini. ³Taq uma nāt umuhtunatyay añ hinwisa. Pi yaw umuńaqw haqawat nānami unañwtutuyyakańw, pu nāńwuy'kahkańw, nątsikiwta. Ya uma qa nāp umuhtunatyay añ hinwisa? Ya uma yep qatsit ep sinmuy qa amún hinwisa? ⁴Oviypi haqawa, Nu' Paul ámuma, yaw kitalawhq, pu suhka, Nu' Apollos ámuma, yaw kitalawhq, ya uma panyuńqe, qa nāp umuhtunatyay añ hinwisa? ⁵Puyaw Paul hak hímuniqw ōviy'o? Puyaw Apollos hak hímuniqw ōviy'o? Pi uma pay pumuy ayaiwtaqamuy amuhpiy tūtuptsıwa. Pay Tutuyqawhqa hapi itamuy nanāp tumalhuyta. ⁶Noqw ōviy sońawnen nu ūya; noqw Apollos añ hikwna. Noqw pay God put wuńwna. ⁷Noqw ōviy pay i' uylawhqa qa hımuu; pu piw añ hihikwnaqa. Pi God put wuńwnaqa pam pas'i. ⁸Noqw i' uylawhqa, pu añ hihikwnaqa puma sun tumalay'ta. Nihqe puma nan'ik hin tumaltaqey ahsatiy ōmahtani. ⁹Pi itam God amum sumitumalay'ta. Noqw uma God ūyiyat anyuńwa. Uma God kiyat anyuńwa. ¹⁰God núokwanikańw inuńem pan yukuqw, nu pas wuwni'taqat kítuwi'taqat pan yayhniyat yuku. Noqw pu suhka put atsve tukwlawu. Nikańw hak put ep hin tukwlawhqey ep tunatyaltimantani. ¹¹Pam tukwyayhni pay yukiwa. Noqw kurs hin hak piw suk w tukwyayhnani. Pi Jesus Christ hapi pam tukwyayhni. ¹²Noqw kurs haqawa it tukwyayhni ep sikavalasivat, qōtsásivat, a'nō hihkay'yuińqat o'wat, kohot, tūsaqat, sen sōhōvosqatuńwut akw tukwtaqw, ¹³Sohsokmuy sinmuy añ nanāp tumalaam mątaktini, pi talōńnit ep pam qōhit akw suhputsniwni. Noqw qōhi sohsokmuy sinmuy tumalayamuy aw pohte', put hin hintaqat susmataqtani. ¹⁴Kurs haqawat tumalaat put tukwyayhni ep tukwtiwhqa qa hinhti qw pam put ep hihta ahsatiy ōmahtamantani. ¹⁵Pu haqawat tumalaat ūwikq pam pas sohsok kwayhmantani. Nikańw pay as pam ayo yámakiwtani; nikańw pay hakiy qōhit añqw ayo yámakqat pantamantani. ¹⁶Uma hapi God kiyat anyuńwa; noqw God Hikwsiat umuhpe ki'ta. Ya uma it qa navoti'yuińwa? ¹⁷God kiyat hovalaqat God hapi put hovalani, pi God kiāt pas hímuniq'ō; noqw uma hapi put kımatsu. ¹⁸Uma hapi qa haqawa nāmi yētani. Kurs umuńaqw haqawa yep qatsit ep a'nō wuwni'taqey pan nāmi wūwante' pam núanhimuniwhitini, nen pu' pas antsa wuwni'vani. ¹⁹Pi yep qatsit añqw wuwantuwi God-

niqw an'eway'o. Pi ura yan pey'ta: Pam a'nö unatwi'yuñqamuy nāp unatwiyamuy akw pumuy kwihkwisna. ²⁰Pu piw yan'i: Tutuyqawhqa a'nö wuwni'yuñqamuy wuwniyamuy navoti'taqw pam haktonsaa. ²¹Paniqw öviy qa hak sukw sinot pas hímuniñqat yuaatamantani. Pi sohsoy himu umuhhimu, ²²Sen Paul, sen Apollos, sen Cephas, sen tūwaqatsi, sen qatsi, sen mokiwu, sen himu pu'yaqa, sen himu nātoniqa. Pas sohsoy himu umuhhimu. ²³Noqw uma Christ himumatu. Noqw Christ God himuata.

Apostles of Christ

4 ¹Itam Christ ayamatu, pu God tunatyayat tupkiwtañwuqat aw tunatyawta. Hak pay pan itamuy tuway'tamantani. ²Noqw sam pi i' hak hihta aw tunatyawtaqa soon tumalay qa añ súanmaniqat aw tuñlayiwtañwu. ³Noqw kurs uma inumi tuwantotaqw, sen sinom hisat inumi tuwantotaniqey tokiltotaqw, pay nu soon put ep hin unañway'tani. Owi, híkispí nu qa nāp nāmi tuwanlawu. ⁴Pay as pi nu qa hihta nāmi tuway'ta. Nikañw pay nu qa put akw qenive wunu. Pi Tutuyqawhqa hapi inumi tuwanlawni. ⁵Paniqw öviy uma hihta ep qa äpiy pay sūyukuyamantani, hisat Tutuyqawhqat pítuniqat aw pahsavoo. Ason pi pam hihta qatālat ep tupkiwyuñqat aw tālawnani, pu u'nañwpa' tutnatyat mātaqtani. Noqw pep pu' qa hak qa God añqw nāp ahsatíy ömahtamantani. ⁶Nu umumi nālavayhti, pu Apollos piwu, uma itamuhpa' hihta tuwi'vayaniqat öviy'o. Noqw pep pu' uma hakiy pās aw wūwaye', qa haqawat aw qa kwañwátayuwñwt, súkwat-sa tsokanayamantani. Uma hin pey'taqat qa yuhke'yani. ⁷Ya hak uñ sukw hakiy añqw alöñta? Puyaw um hihta himuy'taqey put qa makiwa? Noqw kurs God uñ hihta maqaqw, ya um hinoqw piw put ep pas nāhihtay'ta, pam qa kuwahtiput pan'i? ⁸Núwupa uma nānasna. Núwupa uma kāhaktoti. Pas uma momñwíwuy amún moñw'íwyuñwa qa itamum yan'kahkañwo. Is as uma pas antsa moñw'íwyuñqw itam umumum moñw'íwtani. ⁹Pi nuy wūwaqw God itamuy ayaiwyuñqamuy pas nuhtuñk oya, itamuy mokiwuy aw oyiwyuñqat pan'i. Pi God hoñviaymat-niqw, pu sinom sohsoyam itamuy-sa pās pipsantotaniqat pan itamuy yuku. ¹⁰Itam Christ tunatyawyuñqey put ep núanhihtuu; noqw úmawat Christ añ a'nö wuwni'yuñwa. Itam qaöqáwi'yuñwa; noqw úmawat a'nö ö'qaltu. Uma káptsitiwya; noqw ítamwat pevewinhinyuñwa. ¹¹Itam pewhaqami pahsavo tsönsoiwta, pu pānaqsöiwta, pu qa yuwsí'yuñwa. Noqw sinom itamuy wuvatinumya. Itam haqam yesniqey qa suyan tuway'numya. ¹²Pu itam maqsonlalwa, nāp itahmay akw tumalay'yuñqee. Sinom itamuy qalomásavitotaqw, itam hahlayhpit akw tūöqalantota. Itamuy okiwsahsanyaqw itam nānakwhani'yuñwa. ¹³Itamumiq hiñqaqwaqw itam amumi pās kwakwhawewat yuaatota. Pas itam tūwaqatsit ep hihta tuyoy'ewakw panyuñwa. Nihqe pewhaqami pahsavo itam sohsoq hihta añqw maspiwhqat panyuñwa. ¹⁴Nu umuy hamantoynaniqey qa pan

tunatyawkañw iit penta. Pi uma pas aw iunañwam itimniqw, òviy nu umuy u'nana. ¹⁵Pay as pi qaan'ewakw hintaqam tahtaqt Christ ep umuy tutuqaynayaqw, pay uma sūkw nay'yuñwa. Pi nu lomatuawit ahpiy Christ Jesus añ umuy aniwna. ¹⁶Paniqw òviy nu umumi okiwhiñqawlawni: Uma inumi nanawinyani. ¹⁷Pi nu yaniqw Timotheus, pas aw iunañway itiy, Tutuyqawhqat añ suan hinmaqat umumiq tavi. Ason pam nuy Christ ep hin hinmaqat umuy añ ahoy u'narani, piw nu hāhaqe' Jesus aw tōnawtaqamuy hihta tutuqaynaqata. ¹⁸Noqw yaw uma haqawat a'nō unañwtoti, suhpan ka nu pay qa pftuniqat paniq'ō. ¹⁹Noqw pi nu qa sōwunit umumiq pftuni kurs Tutuyqawhqat pan tunatyawtaq'ō. Nen nu imuy a'nō unañway'yuñqamuy lavaiyamuy qa aw unañwtapni, panis pumuy òqalayamuy-saa. ²⁰Pi God moñwtunatyaaat qa lavayit añ pasiwta. Pi pam òqalat-sa añ pasiwta. ²¹Noqw ya hintani? Nu umumiqnen sen wuvahpi'kañwni? sen nami'nañwat himuy'kañw, pu pās unañway'kañwni? Ya uma hihtawat nānawakna?

Immorality in the Church

5 ¹Pay pas antsa lavaytaqw yaw umuñaqw haqawa qahopqatu. Yaw uma haqawa nay nōmayat amum qatu. Noqw h́kispí ima añ qatuptsiwni'yuñqam qa pan hinwisa. ²Noqw tuwat soq uma himuiwyuñwa, as uma put ep qahahlayhtotinihkañwo; nihqe it hakiy panhaqam hinhtiqat umuñaqw ayo h́roknayani. ³Noqw nāmahin pi as nu qa pep umumum yankañw, nu yūmosa umuy u'ni'ta. Nihqe nu hakiy yanhaqam hinhtiqat añwu pay eñem yuku, pas antsa umumum yantaqey pan'i. ⁴Noqw òviy uma ihikwsiy amum Itahtutuyqawhqay Jesus Christ natñwaniyat añ sūvo tsovalte', Itahtutuyqawhqay Jesus Christ òqalayay yankahkañw, ⁵Hakiy put panhaqam hintsakqat Satan aw noyani, tokoat sūlawhtiniqat òviy'o; noqw hikwsiat Tutuyqawhqat Jesus talōñniyat ep ayo yámakiwtani. ⁶Uma put ep himuiwyuñqe qa súanhtoti. Ya hihsayhoya pēkeni sohsok paqwrit pēkenañwuqat uma put qa navoti'yuñwa? ⁷Oviy uma hisatvekenit ayo qenitote', puhuvaqwrit panyuñwni, pi uma pas antsa qapekén'oyiwyuñwa. Pi ura Christ Amutsva Yūmosanihqat ep mañat an itamuñem taviwa. ⁸Noqw òviy itam soñawnen hisatvekenit qa yankahkañw nōviwhqat hintsatskani. Pam pēkeni qaunañwtaqatsit, pu nukpanqatsit tuawi'ta. Nikañw uma pōlavikit qapekén'oyiwhput, unañwat antsanihqat, piw qaatsanihqat tuawi'taqat yankahkañw put hintsatskani. ⁹Ura nu umumi pēnaqe, uma qahopíyesqamuy qa amu'puñalyaniqat nu umumi pañqawu. ¹⁰Nikañw nu pay qatuptsiwni'yuñqamuy qahopíyesqamuy qa pumuy pañqawu, pu kan'ewtunatyay'yuñqamuyu, pu hihta tukwhantotaqamuyu, piw nāp yukit aw nāwakintotaqamuyu. Pantaniqw soon uma nawus it qatsit añqw qa ahpiyyani. ¹¹Noqw nu hapi pu' piw yanwat umumi penta: Sen haqawa tuptsiwni'taqey pañqawhqat qahopíhintsakni, sen kan'ewtunatyay'tani,

sen nāp yukit aw nāwakintani, sen nuhtumiq hiñqawni, sen honaƙkuyit hihikwni, sen hihta tukwhantaniqw, uma put hakiy pantaqat qa a'puñalyani. Uma hakiy pantaqat qa amum nōnōsamantani. ¹²Pi nu Jesus qa aw tōnawtaqamuy amuñem pas piw hin yuykuniqey qa pan ayaiwta. Puyaw qa uma umumi tōnawtaqamuy amuñem hin yuykuya? ¹³Ason pi imuy qa aw tōnawtaqamuy God hapi hin yukunani. Paniqw öviy uma put hakiy nukpanat umuhpiy ayo hóroknayani.

Lawsuits against Brothers

6 ¹Is uti, kurs umuñaqw haqawa sukw amum hihta ep hinhte', momñwituy qaanhinwisqamuy amutpip put hin hepniquey suhtaq'ewni? as pam God sinomuyatuy amutpip put mohti hepnikañwo? ²God sinomat tūwaqatsit ep sinmuy amuñem hinwat yukuni'wisni. Ya uma put qa navoti'yuñwa? Noqw kurs pantaniqw, ya uma hinoqw añ hihta susqahinyuñqat qa nāp hin yuykuya? ³Itam hoñvia'yatuy hinwat yukunayani. Ya uma put qa navoti'yuñwa? Noqw tis pi öviy itam yep qatsit ep hihta hinyuñqat aw suan wūwayani. ⁴Noqw ason uma hihta pay yep qatsit ep hinyuñqat ep hin yukunayanik, ya uma God aw tōnawtaqamuy amuñaqw haqawatuy suspevewinhinyuñqamuy put aw o'yani? ⁵Nu umuy hamantoynanique öviy yan lavayhti. Puyaw pas qa haqawa umuñaqw pavan wuwni'ta? Puyaw pas qa haqawa nātupkomuy amutsve hihta aw hin wūwaniqey tuwi'ta? ⁶Noqw öviy soq tuwat nātupkom haqam hin yukiltiñwuqat aw nāwikvañwu, hikis piw qatuptsiwni'yuñqamuy amumii. ⁷Pay öviy pas suyan uma it ep qaanhinwisa, ispi uma haqam hin yukiltiñwuqat aw nātsamvantaqee. Ya hinoqw tis nāpi uma hihta ep qaantsaniwye', put ep nakwhani'yuñwni? Ason hak umuy hihta nawhkiniqw uma put ep qa unañwtuyvayamantani. ⁸Noqw uma soq qa suan hinwisa. Hikis pi uma pas umuhsinomuy hihta nawhkilalwa. ⁹Añ qa suan hinwisqam soon God moñwtunatyayat ep amuñem qe'nini. Ya uma it qa navoti'yuñwa? Uma qa nāunay'yuñwni. Soon tokot sokoƨtotaqam God moñwtunatyayat aw yuñni, pu nāp yukit aw nāwakinwisqamu, pu qa nāp himuy amum hintsatskaqamu, pu wutihinyuñqamu, pu tahtaqt tahtaqtuy amuhpa' nāhahlaynayaqamu, ¹⁰Pu uuyiñwtu, pu hihta kan'ewtunatyay'yuñqamuy, pu honaƙkuyit hihikwyaqamu, pu nuhtumiq hiñqaqwyaqamu, pu hihta tusoqtukwhantotaqamu. Pan hinwisqam soon God moñwtunatyayat ep amuñem qe'nini. ¹¹Noqw ura as uma haqawat panhaqam hinwisa. Noqw pay God Itana Hikwsiy ahpiy umuy pāhoma, umuy nēnem sinota, umuy súanyuñqat yuku, Itahtutuyqawhqay Jesus natñwaniyat añ'a.

Use Your Bodies for God's Glory

¹²Haqawa ka pañqawni: Pas as sohsoy himu inuñem súanta. Antsaa; nikañw pay qa sohsoy lomahinta. Pas as sohsoy himu inuñem súanta;

nikañw pay nu qa hihtawat akw ánwutiwniqey nakwhani. ¹³Nõsiwhqa hakiy ponoyat enem yukiwtañwu; pu hakiy ponoat nõsiwhqat enem yukiwta; nikañw pay God pumuy lõpwatuy súlawhtani. Noqw hakiy tokoat hapi nuvõt qa enem yukiwta; pam Tutuyqawhqat enem yukiwta; noqw Tutuyqawhqa tokoy enem qatu. ¹⁴Noqw God hapi Tutuyqawhqat ahoy tåtayna; nihqe piw nāt itamuy ahoy tåtaynani, nāp õqalay akw'a. ¹⁵Puyaw umuhtoko Christ tokoyat aw wiwyuñqat uma put qa navoti'yũwña? Noqw ya sen nu Christ tokoyat aw wiwyuñqat ayo oyat, tokoy huhyaqat aw put awiwhtoynani? Sõoni. ¹⁶Soh! Puyaw i' tokoy huhyaqat amum hintsakqa put amum sũka tókoninwuqat uma put qa navoti'yũwña? Pi puma lõyõm sũkamantaniqat ura God pañqawu. ¹⁷Noqw pi Tutuyqawhqat aw hũrs'iwtaqa put amum sũka hikwsiniñwu. ¹⁸Huvam nuvõqatsit añqw watqaa. Sohsoy qaanhtipu sinot ahpiy hintsatskiwhqa qa tokoyat ep hintsatskiwa. Noqw pay nuvõhinmaqa hapi nāp tokoy ep qaantsakñwu. ¹⁹Soh! Ya uma it qa navoti'yũwña? Qahováriwtaqa Hikwsi God ahpiy umumi noiwhqa umuhpe pakiwtaqw, umuhtoko put kiata? Noqw õviy uma qa nāp nāhimuy'yũwña. ²⁰Pi uma pas pavan hihta hihkay'taqat akw tuiwya. Oviy uma umhtokoy, pu umuhhikwsiy God himuyat añ put tayawni'yũwni.

Questions about Marriage

7 ¹Taay, noqw ura uma hihihita ep inumiq pēnayaqw pam pu'ni. Pay tāqa qa nõmataniqw, pam put enem lolma. ²Nikañw pay nāphisat sen sinom nuvõhinwisq, õviy pay uma añ nanāp tahtaqt nõmay'yũwni, pu momoyam añ nanāp puwsuñwni'yũwni. ³Tāqa nõmay makiwayat aw put noi'tamantani; pu pay piw an wuhti puwsuñway tavi'tamantani. ⁴Hakiy nõmaat tokoy aw qa nāp mónwiniñwu, put puwsuñwaat put aw mónwiniñwu. Pu pay piw an hakiy puwsuñwaat tokoy aw qa nāp mónwiniñwu, pi nõmaat put aw mónwiniñwu. ⁵Hakim nāmi qa nākawintimantani, ason pay hakim pas nāmi pan yuke', pu' hihsavo panhtimantani, hakim napwalni'kañw, nāwakinpit aw yuki'taniqey õviy'o; nit pu ason hakim piw nāmimantani, taq ka Satan hakimuy qa namituyqawi'taqat ep pumuy amumi unahepmantani. ⁶Nikañw hapi pay nu yan pēnaqe it umuy nakwhana, qa ayata. ⁷Nuyniqw pi as sohsoyam inunyuñwniqw pam amunen lomahintani. Noqw pay pi sohsoyam God añqw nanāp hin makiway'yũwña, suhka yanwatniqw, pu mi'wa piw tuwat panwata. ⁸Noqw õviy nu añ imuy qa nõmay'yũñqamuy, pu qa puwsuñway'yũñqamuy-nikañw pu koñnanalvutuy amumi pañqawni: Pay uma pas inún hinyuñwniqw as pam umuñem lolma. ⁹Nikañw kurs pay uma qa namituyqawyuñwniqw, pay hak hakiy ámumtini. Pi hakiy ámumtiniqw pam pantaqa nuvõmokiwuy añ kånavoti'taniqat epnihqe pavan lolma. ¹⁰Pu añ hakim ámum'iwyuñqamuy nu amumi tutapta, nikañw pay qa nūu, i' Tutuyqawhqa: Wuhti puwsuñway qa mātapmantani. ¹¹Nikañw kurs pam put mātave', pay pam nalqatmantani;

sen pay ahoj puwsuñway amum namivöhiknik panhtimantani. Pu i' t̄āqa nōmay qa mātapmantani. ¹²Pu ahpiy mímuywatuy nu' amumi pañqawni, qa Tutuyqawhqa: Kurs hakiy tuptsiwni'taqat nōmaat qa tuptsiwni'te' nāt put amum qátuniqey nāwaknaqw pay pam put qa mātapmantani. ¹³Pu kurs wuhtit puwsuñwaat qatuptsiwni'te' nāt put amum qátuniqey nāwaknaqw pay pam put qa mātapmantani. ¹⁴Pi i' qatuptsiwni'taqa t̄āqa nōmay atsviy God awwat sutsvo taviwta. Pu i' qatuptsiwni'taqa wuhti puwsuñway atsviy God awwat taviwta. Pi as qa pantaniqw umuhtim hovariwyuñwini; noqw pay hapi puma God awwat oyiwyuñwa. ¹⁵Nikañw kurs i' qatuptsiwni'taqa ahpiyninik, pay pi ahpiymantani. Pay i' tuptsiwni'taqa t̄āqa, sen wuhti, pantaqat ep qa sómiwtañwu. Pi God itamuy uyiwawtaqat qatsit aw wánwayi. ¹⁶Ispi yantaq'ö, wuhti, ya sen um uhpuwsuñway Christ aw tuyqawvaniqey hin navoti'ta? Pu um'i, t̄āqa, ya sen um uhnōmay Christ aw tuyqawvaniqey hin navoti'ta?

Live as God Called You

¹⁷Noqw pay pi God añ sohsokmuy nanāp hin qatsihuytaqw, pu hakiy hin hintaqat Tutuyqawhqa put wánwayh̄q, hak pan hinmamantani. Yan hapi nu sohsovik Jesus aw tōnawtaqamuy amunawit yuki'ma. ¹⁸Sen haqawa poñotkit akw tuvoylaiwkañw wánwayniwe', pay pam put tuvoylat qa ayo yúkuni. Sen haqawa qa poñotkiwkañw wánwayniwe' pay pam qa poñotkiwini. ¹⁹I' poñotki pay qa hímuu, pu i' qa poñotki pay piw qa hímuu; pi God tutavoyat añ hinmaq̄w pam'i. ²⁰Uma añ nanāp hin hinkahkañw wánwayniwye' pay panyuñwini. ²¹Um sen núantuwikinikañw wánwayniwa; pay um put ep qa hin unañway'tani. Nikañw kurs pay um hin mātaviwninik, um akw moñwvastini. ²²Pi núantuwikinikañw Tutuyqawhqa ahpiy wánwayniwhqa Tutuyqawhqa ahpiy mātaviwa. Pu piw pay an i' qa núantuwikinikañw wánwayniwhqa Christ núantuwikiatniñwu. ²³Uma hapi hihta hihkay'taqat akw tuiwya. Oviy uma qa sinmuy amumi nātuwiktotani. ²⁴Itupkomu, pay uma añ nanāp hin hinkahkañw wánwayniwyaqey pan God amum yesni.

Questions about the Unmarried and the Widows

²⁵Pu nu imuy añ nāt pas mámanhtuy pay qa hinwat Tutuyqawhqa añqw tutavot pasiwta. Nikañw pay nu hin wūwagey pañqawni. Pi nu Tutuyqawhqa añqw ökwatuwiwa, pas qa atsat hinmaqee. ²⁶Itam pay hihsavo pas sóontsaniwyuñwini. Noqw öviy nuyniqw hak hin makiway'te' pan qátumantaniqw pam eñem lomahinta. ²⁷Um hak nōmay'taqa, pay um añqw mātaviwniqey qa tunatyawtani. Noqw um nasta nōmay'taqa, pay um qa nōmawuwantani. ²⁸Nikañw kurs um piw nōmate', um pay qa hin qaanhtini. Pu kurs i' nāt pas māna puwsuñwte', pay pam piw qa hin qaanhtini. Nikañw panhtotiqam hapi yep qatsit ep k̄ānanvotyani. Noqw nu as put añqw umuy ayo óyaniqey nāwakna. ²⁹Nikañw it nu pañqawni. itupkomu: Tuwani tsāva. Noqw öviy yahpiy hapi yantani: Añ nōmay'yunqam

pay qa nōmay'yuñqey panyuñwni; ³⁰Pu añ tsaykitaqam pay qa tsaykitaqey panyuñwni; pu añ hahlayyaqam suhpan pay qa hahlayyaqey panyuñwni; pu hihta tuhtuy'yaqam pay hihta qa himuy'yuñqey panyuñwni; ³¹Pu yep qatsit akw moñwvasyaqam qa nukushintsahsanyani; pi yep qatsit tunatyaat tūwayato. ³²Noqw nu as umuy qa nānaphin wuwanvisoq'iwyuñwniqat umuñem nāwakna. I' hak qa nōmay'taqa Tutuyqawhqat hihmuyat tunatyawtañwu, hin pam Tutuyqawhqat unañwveni qey òviy'o. ³³Noqw pu i' nōmay'taqa yep qatsit ep hihhihta hinyuñqat tunatyawtañwu, hin pam nōmay unañwveni qey òviy'o; nihqe lōqmuy wuwni'ta. ³⁴Noqw māna nāt qa puwsuñway'taqa Tutuyqawhqat hihmuyat tunatyawtañwu, pam hin tokoy, pu hikwsiy ep qahováriwtani qey òviy'o. Noqw pu i' puwsuñway'taqa yep qatsit ep hihhihta hinyuñqat tunatyawtañwu, pam hin puwsuñway unañwveni qey òviy'o. ³⁵Noqw uma it akw moñwvasyaniqat òviy nu yan lavayhti. Nu umuy qa aw u'ta. Noqw yan uma lomahinwise', qa hihta sos'onkahañw Tutuyqawhqat aw unañwtavi'yuñwni. ³⁶Nikañw kurs hak tiyo manhtuway ka qa súantsahsanhqey wūwante', kurs pay pam tukswiwtawq, soon as qa panhtiniqw, pay pi pam hin tunatyawte' panhtini; pay pam qa hin qaanhtini, pay pi puma nāmatini. ³⁷Nikañw pay hak unañwpeq tunatyay qa wílōkni'taqa, qa hihta akw sóon'iwkañw tunatyay aw tuyqawi'taqa manhtuway nāt pas mānat tavi'tani qey unañwpeq yuki'taqa hapi súanhtini. ³⁸Noqw òviy i' hak put ámumtiqa hapi súanhtini, nikañw i' hak put qa ámumtiqa put epnihqe pas pavan súanhtini. ³⁹Wuhti hin yukiwtaqat tutavot ahpiy puwsuñway aw sómiwtañwu hihsavohaqami qátuniqat pahsavoo. Nikañw ason kurs put puwsuñwaat mokq pam mātaviwñwu. Pay pi hakiy ámumtinik ámumtimantani; nikañw hapi pas Tutuyqawhqat sinoyat-sa ámumtimantani. ⁴⁰Nikañw pam hintaqey pan hinmaniqw pam pantaqa nuyniqw put enem lomahintani. Noqw nu wūwantaqw God Hikwsiat iunañwpeq qátuhqa piw pan unañwti.

The Question about Food Offered to Idols

8 ¹Nu pu' nōsiwñqat nāp yukit aw noiwhqat yuaatani. Pay pas antsa itam sohsoyam navotit pasiwyuñwa. Navoti hakiy kwivi'nañwtoynañwu; noqw nami'nañwa hapi hakiy òqalañwu. ²Noqw kurs pay hak hihta navoti'taqey wūwante', pam piw it aw wūwantani: Pam as pas pasiwtaqat put navoti'tani; nikañw pam qa nāt pan put navoti'ta. ³Hak haqam God aw unañway'taqw God put tuwi'tañwu. ⁴Taay, hak hihta nāp yukit aw noiwhqat tūmoytaqat nu lavayhtini. Pay pi itam navoti'yuñqw pay tūwaqatsit ep nāp yukit pi qa hímuu; pu pay pas qa haqam hak himu piw suhkaa, pay pas God-saa. ⁵Pay pi as sinmuyniqw amuhpa' nāwakintiwyaqam kasta, òveqatsit ep'e, pu tūwaqatsit ep'e. Pi pas antsa amuhpa' nāwakintiwyaqam suhpanta, pu momñwit suhpanta. ⁶Noqw itamuyniqw pay sūkw aw nāwakintiwhqa, God Itanaa, put hapi ahpiy sohsoy himu pasiwyuñwa, pu itam put enem

yukiwiyuñwa; pu sūka Moñwi, Jesus Christ, put hapi ahpiy sohsoy himu yukiltoti, pu itam put ahpiyya. ⁷Nikañw pay qa sohsoyam it navoti'yuñwa. Oviypi haqawat nāp yukit pew pahsavo kaptsi'yuñwa. Noqw nāmahin pi as pūmuyniqw nōsiwhqa pas antsa nāp yukit aw noiwhq puma put nōnova; noqw puma tuptsiwniy añ qaōqáwi'yuñqw, unwáam hovarsni. ⁸Pi itam soon nōsiwhqat ahpiy God aw lomahinyuñqey nāmahtakni'yuñwni. Oviypi itam nōnōse' put ahpiy qa ñas'ewhtotiñwu; pu pay piw an itam qa nōnōse' qa hin'ewaytotiñwu. ⁹Nikañw pay uma tunatyaltotini, taq nāphisat ka uma yan qenive hoñkahkañw soñawnen tuptsiwniy añ qaō'qaltuy amutpik hihta ep tōnōkyaniqat taviyani. ¹⁰Kurs um hihta navoti'taqa nāp yukit eñem kiyat ep tunōsvoñat aw qatuqw, hak tuptsiwniy qa añ oqala uñ pep tuwani. Ya pam unañwpeq qatusite', qa tuwat nōsiwhqat nāp yukit aw noiwhqat nōsni? ¹¹Nen pam hak uhtupko qaōqálanihqe uhnavotiy atsviy hovalniwni, Christ put eñem enañ mokq'ō. ¹²Noqw pan hapi uma umuhtupkomuy ep qaanhtote' unañwayamuy qaō'qaltuy tūhotote', Christ ep qaanhtotini. ¹³Yanta hapi, noqw öviy kurs sikwi itupkoy múnuknaniqw, pay pas tūwaqatsit nāt wunuqw nu soon sikwit nōsni, taq nāphisat ka nu itupkoy múnuknaniqee.

Rights and Duties of an Apostle

9 ¹Ya pay nu' qa ayaiwtaqa? Ya nu qa qenive wunu? Ya nu' Jesus Christ Itahtutuyqawhqay qa aw yori? Puyaw qa uma Tutuyqawhqat ep itumaltipumu? ²Kurs nu pay haqawatuyiniqw qa ayaiwtaqanik pay úmuyniqw pi nu suyan panta. Pi Tutuyqawhqat ahpiy uma hapi nuy pas antsa ayaiwtaqat mahtakni'yuñwa. ³Hakimuy inumi tuwantotaqw nu amumi yan lavayhtiñwu. ⁴Ya itam nōsniqey pu hikwniqey qa makiway'ta? ⁵Ya itam haqawat tuptsiwni'taqat nōmay'te', put wiknumniqey qa makiway'ta añ pētuy ayaiwyuñqamuy amun'i, pu Tutuyqawhqat tupkomuyatuy-nikañw pu Cephas pumuy amun'i? ⁶Hal pay sen nu'-niqw pu Barnabas, ya ítam-sa pay qa tumalay'tanik pam itamumi uhtsiwta? ⁷Ya hak hisat haqami tuwvöhtaqa nāp hihta himuy aw tükway'ta? Ya hak övat uyht, aniwnit qa añqw tūmoyta? Ya hak pokmuy tumalay'kañw pihuyamuy qa añqw hihikö? ⁸Ya nu pay sinot an lavayhti? Hal ya Moses tutavoyat añ piw qa pan lalvaya? ⁹Oviypi Moses tutavoyat añ yan pey'ta: Um wākasit söhövosit muritaqat motsóvuyat qa sommantani. Ya God pas pay wākasit-sa tunatyawkañw öviy pañqawu? ¹⁰Hal sen pi pam itamuy tunatyawkañw pañqawu? Pay kurs pi hin qa itamuñem i' yan pēniwa. Noqw öviy uylawhqa okiw hihta túwaniqey tunatyawkañw uylawñwu; piw muritaqa okiw aniwnit añqw hihta himuy'vaniqey tunatyawkañw muritañwu. ¹¹Itam soñawnen hihta it Hikwsit ahpiynihqat umuy huyta. Noqw kurs itam yep qatsit ep umuhhimuy ömahte', ya itam pas qaanhtini? ¹²Noqw kurs uma haqawatuy umuhhimuy añqw maqaye', tis pi öviy uma soon

itamunem qa piw panhtotini. Pay as pi panta; noqw pay itam it yantaqat qa akw moñwvasi. Itam hihihita añ nakwhani'ta, taq nāp hisat ka itam lomatuawit Christ yuaataqat aw sóontsanni. ¹³Imuy Jew-sinmuy amunaqw hihta pas káptsiwyuñqat tumalay'yunqam God kiyat ep hihta oyiwhqat akw yēse. Ya uma put qa navoti'yunwa? Pu ima hom'oyvihkat ep hintsatskaqam hihta God aw noiwhqat akw yēse. ¹⁴Noqw Tutuyqawhqa hapi pay piw pan yuku: Ima lomatuawit yuaatotaqam lomatuawit ahpiy hihta akw yesniqata. ¹⁵Nikañw pay nu'wa it yantaqat qa akw moñwvasi; pu piw nu qa pan umumi tuñlay'kañw paniqw it yan pēna. Pi nu qa hihta aw tūkway'kañw lomatuawit yuaataqey ep himuiwta. Noqw kurs hak put pisviwnaniqw pay pi nu tatam mokni. ¹⁶Pay as pi nu lomatuawit yuaatakañw pay kurs nu hihta ep nātsotskanani. Pay nu pas put aw tusoq'ayatiwa. Pay panta. Pas nu lomatuawit qa yuaataqw pam inuñem pas is óhini. ¹⁷Pi nu suhtaq'ewnikañw it hintsake' hihta ahsatani. Pu kurs as pay nu qa suhtaq'ewnikañw put hintsakq, pas pi suyan i' tumala inumi noiwtaq'ó. ¹⁸Noqw pep pu' nu hihta ahsatani? Pay hapi nu Christ añqw lomatuawit añqw yuaate', qa hakiy aw hihta tūkway'kañw pantsakni; nen nu lomatuawit yuaataqey ahpiy imakiway soon akw moñwvasni. ¹⁹Pay nāmahin pi as nu qa hakiy aw tūwikinikañw pay nu sohsokmuy amumi nānuantuwiki'ta, pas pay nu as okiw wūhaqnihqamuy Jesus aw tuyqawvaniqe óviy'ó. ²⁰Nihqe nu Jew-sinmuy amumiwat Jew-sinoniwhti, pas pay nu Jew-sinmuy tuyqawvaniqe óviy'ó. Pu tutavot añ hinwisqamuy nu amumiwat tutavot añ hinmaqey panhti, pas pay nu tutavot añ hinwisqamuy tuyqawvaniqe óviy'ó. ²¹Pu imuy tutavot qa añ hinwisqamuy nu amumiwat pay tutavot qa añ hinmaqey panhti, pas pay nu as okiw tutavot qa añ hinwisqamuy tuyqawvaniqe óviy'ó. Pay as pi nu God tutavoyat qa hin qa aw tunatyawkañw, nu Christ tutavoyat añ hinma. ²²Pu nu añ qaó'qaltuy amumiwat pay qaóqáwi'taqey panhti, pas pay nu as okiw qaó'qaltuy tuyqawvaniqe óviy'ó. Nu sohsokmuy amumi sohsoy hímuniwhti, pas pay nu as okiw nāp hintaqat akw haqawatuy tuyqawvaniqee. ²³Nu lomatuawit tunatyayat óviy yanhaqam hinma, pas pay nu as okiw put hahlayhpiyat añ umumum hinmaniqee. ²⁴Ya sohsoyam nanamunwaqam yuhtukq pay sūka hihta ahsataniqat uma put qa navoti'yunwa? Pay uma yuhtuke' uma hihta ahsatotaniqey óviyyañwu. ²⁵Noqw sohsoyam nanamunlalwaqam pās nāmitunatyawwisñwu, hóhoñvitniqe óviy'ó. Noqw puma pay wihkat sūlawhtiñwuqat óviy panhtotiñwu. Noqw itam pi hihta pas qa sūlawhtiñwuqat makiwyani. ²⁶Noqw nu pas suyan hihta ahsataniqey óviy pan warikiwta. Nu qa tusoqnayawhqe, paniqw óviy hapi nu qa nanāp haqe' savinuma. ²⁷Nu qa pan hintsakt itokoy wuvahtinumqe aw tuyqawi'ta, taq nāphisat as ka nu nuhtumi lomatuawit yuaatat, nu hihta ep ówihiniwhti, God nuy ayo tūvani.

Warning against Idols

10 ¹Pu pīwu, itupkomu, pay uma it navoti'yuinwiqat nu nāwakna: Ura itanam sohsoyam ōmawuy atpikaqeya; pu sohsoyam wuhkovatuphat añqē' nōña. ²Pu puma sohsoyam ōmawuy akw Moses aw tuvoylatoti, pu wuhkovatuphat akw'a. ³Nihqe puma sohsoyam nōsiwhqat God añqwnihqat añqw nōñōsa. ⁴Pu sohsoyam kūyit God añqwnihqat añqw hikwya. Pi puma owat hihta tuawi'taqat añqw hikwya. Pam owa Christ tuawi'ta. Noqw pam suyan pumuy amumum hinma. ⁵Noqw pi ura God pumuy amuñaqw kaysiwhqamuy amuhpe qa salayhti; ōviypi ura puma qayēsiwhpuehaqam wuhko soa. ⁶Noqw i' yantaqa hapi itamuy u'nantoyna, itam añ hihta qalomáhinyuñqat qa aw kwañwátayyuñwiqat ōviyo, panhtotiqamuy qa amun hinhtotini. ⁷Piw ura pumuy amuñaqw haqawat nāp yukit aw nāwakintotaqw, uma qa pumuy amún hintsatskani. Taq ura yan pey'ta: Sinom añ yesvat nōnova, pu piw hihikwya, pu pahsat hoñvaqe tivantiva. ⁸Pu itam qa amún nuvōqatsit tumalay'yuñwini. Ura pumuy amuñaqw haqawat pantsatskaqe sūkw tāwat ep sunat añqw payhkomuy sihkay'tasikip sōmorit pahsa'nihqam sūlawhti. ⁹Pu itam qa Christ puhtsemokintotani, ura pumuy amuñaqw haqawat panhtotiqamuy qa amunhtotini. Taq puma panhtotiqe tsūtsu'tuy amuhpiy soa. ¹⁰Pu uma piw pay qa yan umuh'unañway hiñqawani, ura pumuy amuñaqw haqawat panhtotiqamuy qa amunhtotini; taq puma panhtotiqw, God hoñviayay ayataqw, pam pumuy qōya. ¹¹Noqw as sinom pumuy amuhpiy hihta tuwi'vayaniqat ōviy puma it sohsok hihta añ kūkuyva. Noqw itamuy so'ñwamiq ōkiwisqamuy u'nantoynanique ōviy pāvam pēniwa. ¹²Paniqw ōviy pay hūrs wúnuhqey namiwuwantaqa tunatyaltimantani; taq nāp hisat ūnate', pam múnukni. ¹³Pay qa hak hihta alōñōt akw unaheviwhqey wūwantani, ispi wūhaknihqam pay pan hapi unaheviwyaq'ō. Pi God soon lavayiy qa an hinmani; nihqe pam hakiy ōqaltaqw, soon unaheppi hakiy epnihqe ōqalay'tani. Pi God hin ayo yámakniqat hakiy āawnaqw, hak unaheppit añ kuyvani. ¹⁴Noqw ōviyo aw iunañwamu, uma nāp yukit aw nāwakintiwhqat pas qe'yani. ¹⁵Nu hapi pās wuwni'yuñqamuy amumi yuaata. Uma nuy hiñqawhqt aw wūwayani. ¹⁶It kuyapkuyit añqw hahlayhpit kūyiwtatqat itam hahlayhtote', itam soñawnen Christ unwáyat añqw sūp hikwyañwu. Pu itam pōlavikit yōñoyhtote', itam Christ tokoyat añqw sūp nōñōsañwu. ¹⁷Pay as pi itam kaysiwhqamyakahkañw sūkw pōlavikit anyuñwa, piw sūkw tokot anyuñwa. Pi itam sohsoyam put sūkw pōlavikit añqw nōnova. ¹⁸Kurs uma yep qatsit ep Israel-sinmuy amumi wūwayani. Ya ima hom'oyit añqw nōnovaqam God hom'oyvihkayat qa amum God aw nāwakintiwiwa? ¹⁹Ya nu hihta pañqawu: Sen pi nāp yuki pas antsa hímuniwhqat, sen nāp yukit aw himu noiwhqa pas antsa hímuniwhqat nu pañqawu? Qae. ²⁰Nu hapi pañqawu: Ima qa-Jew-sinom hihta hom'o'ye', puma nukpanhikwsimuy amumi put

hom'o'yañwu, qa God aw'i. Noqw uma nukpanhihikwsimuy amumum hintsatskaniqat nu qa nāwakna. ²¹Soon uma Tutuyqawhqat kuyapkuyiyat nukpanhihikwsimuy kuyapkuyiyamuy enañ hihikwyani. Soon uma Tutuyqawhqat tunösvoñayat nukpanhihikwsimuy tunösvoñayamuy enañ nōnovani. ²²Ya sen itam Tutuyqawhqat puvuhtsemoqnayani? Ya sen itam put epnihqe ö'qaltu? ²³Pay as nu hihta hinhtiniqw pam sohsoy ka inumi súanta, nikañw pay qa sohsoy nukñwa. Pay as nu hihta hinhtiniqw pam sohsoy ka inumi súanta, nikañw pay qa sohsoy hakiy öqalañwu. ²⁴Qa hak hapi nēnem-sa hihta öviy tunatyawtat, ayo sukw enem hihta lolmat tunatyawtani. ²⁵Uma huhyanikiva hihta huhyaniwhqat nōnovani, nen umuh'unañwpeq umuhsunvotiy tunatyawkahkañw qa pas hihta tüvinlalwani. ²⁶Pi tüwaqatsi Tutuyqawhqat himuata, pu añ himu hinyuñqa. ²⁷Kurs qatuptsiwni'yuñqamuy amuñaqw haqawa umuy tütsamhq, uma ámumyaniqey unañwtote', himu umutpip poñahtiwqat uma nōnovamantani, qa tüvinlalwakahkañw umuh'unañwpeq umuhsunvotiy tunatyawkahkañwo. ²⁸Nikañw ason kurs haqawa put nāp yukit aw noiwhqat umumi kitaqw, pay uma qa añqw nōñsamantani, umuy āawanaqat kaptsi'totaniqe öviy'o, put unañwpeq sunvotiyat tunatyawkahkañwo. Pi tüwaqatsi Tutuyqawhqat himuata, pu añ himu hinyuñqa. ²⁹Nu uh'unañwpeq uhsunvotiy qa kitat, ayam sukwat unañwpeq sunvotiyat nu kita. Noqw hak ka inumi pañqawni: Pi nu qenive wunukañw hihta tümoytaqw, ya hinoqw ayam suka pas nāp unañwpeq sunvotiy ahiy nuy övelantani? ³⁰Pi nu put ep God aw hahlayhtit, put añqw nöñwu. Noqw ya hinhtiqw öviy nu put ep hahlayhtiqw ayam suhka pas nāt piw put ep inumiq qalomáhiñqawni? kítani. ³¹Ka pi panta. Nikañw um as God tayawniwniqat öviy sohsok hintsakmantani, sen um tümoytani, sen um hikwni, sen pay nāp hihta hintsakni. ³²Uma qa hakiy unañwmoknayani, imuy Jew-sinmuyu, pu pay qa-Jew-sinmuyu, pu imuy God aw tōnawtaqamuyu. ³³Nu tuwat sohsokmuy hihta añ ahsupoq unañwve mamavisqe qa nēnem hihta tunatyawtat, as kaysiwqamuy hihta akw moñwvasye' ayo nōñakniqat öviy amuñem tunatyawta.

11 ¹Uma inumi nanawinyani; pi nu piw Christ aw nanawini.

Covering the Head in Worship

²Pas nu umumi hahlayhti itupkomu, ispi uma sohsok hihta añ nuy u'ni'yuñq'o. Pu nu umumi hin tutaptaqw uma añ ahsupoq pan hinwisa. ³Noqw it hapi uma navoti'yuñwniqat nu nāwakna: Christ hapi sohsokmuy tahtaqtuy qötöam'iwtatqat anta; pu tāqa nōmay qötöat'iwtatqat anta; noqw pu God hapi Christ qötöyat anta. ⁴Haqam tāqa nākwapkañw God aw nāwaknaqa, sen God enem yuaataqa hapi qötöy qahihtalawñwu. ⁵Pu haqam wuhti qa nākwapkañw God aw nāwaknaqa, sen God enem yuaataqa hapi qötöy qahihtalawñwu; soñawnen pi pam āriwtañwunihqee. ⁶Pay pi wuhti qa nākwapte' piw āriwtani. Pu kurs wuhti āriwte', sen

siptiwe', put hahmane', turs pam piw nākwaptani. 7Noqw pay as soon tāqa nākwaptamantani, pi pam God an yukiwkañw pu put pihniatnihqee. Pu wuhti hapi tāqat pihniata. 8Pi tāqa qa wuhtit añqw yukiwta; pi wuhti tāqat añqw yukilti. 9Piw tāqa qa wuhtit enem yukilti; pi wuhti tāqat enem yukilti. 10Yantaqw hapi öviy wuhti soon qa nākwaptamantani, hakiy put aw moñwtaviwhqat mātaktaniqee, hoñvia'yatuy tunatyawkañwo. 11Nikañw Tutuyqawhqa pan yukuqw, pay qa hak tāqa wuhtit qa ahpiy qátuni; piw qa hak wuhti tāqat qa ahpiy qátuni. 12Wuhti tāqat añqw aniwhtiqw, pay öviy piw pan tāqa wuhtit ahpiy aniwhti. Nikañw pay hapi sohsoyam God ahpiy aniwhtoti. 13Kurs aw nāp wūwayaa. Ya wuhti qa nākwapkañw God aw nāwaknaniqw pay lomahinta? 14Ya tāqa hin hintañwuniqw pam pantaqa umuy qa tutuqayna, haqam tāqa wupaañay'taqw pam put enem haman'ewayniñwuniqata? 15Nāwuspi wuhti wupaañay'taqw pam put pihniatniñwu. Pi put hōmiat put aqw nākwaptaniqat öviy pam put aw noiwta. 16Noqw pay pi kurs hak it ep hiñqawlawniqey antaniqw pay hapi itam God aw tōnawtaqam qa pan tuwi'yuñwa.

The Lord's Supper

17Nu pu' hapi lavayhtiniqe umuy qa tayawnani. Uma soq tsovalte' qa nukñwat öviyyat, soq nankiwakw öviyyañwu. 18Meh, i' mohti'ma: Yaw uma sūvo tsovaltiqw haqawat nātsikiwtañwuqat nu navota. Nihqe pay nu pēp pas tuptsiwa, 19Ispi pay kurs hin haqawat umuñaqw qa sutskeyaq'ö. Noqw put pantaqat ahpiy ima añ hakim pas qaatsat hinyuñqam umuhpe mātaktotini. 20Noqw öviy ason uma sūmi tsovalte', uma qa pas pas antsa Tutuyqawhqat tunösvoñayat nōñosañwu. 21Öviy pi umuy nōnovaqw, himuwa qa söwu maqaptsi'tat, pay nāp nōvay tūmoytañwu. Noqw suhka tsōnmokiwtaqw, haqawa honaqkuyit akw hōnaq'iwtañwu. 22Soh! Ya uma ñasta ki'yuñwa? Pep hapi as uma nōnovakañw hihikwyani. Hal ya uma God aw tōnawtaqamuy qahihtatote', ñasta nōvay'yuñqamuy hamantoyñayani? Ya nu umumi hiñqawni? Ya nu it ep umuy tayawnani? Sóoni. 23Pi Tutuyqawhqa hapi inumi it posnaqw, nu tuwat umumi put mātavi: Ura Tutuyqawhqa Jesus put tōkilat ep momñwituy amumi mātaviwniqe pōlavikit kwusu; 24Nihqe put ep kwakwhatat, put yōhat, pañqawu: Huvam it ömahtotat, nōñosaa. I' hapi itoko umuñem yōñoyhtiwa. Uma nuy u'ni'yuñwniqe öviy it yantsak-wisni. 25Pu pumuy nōñosaqw, pam pay án piw kuyapkuyit kwusut pañqawu: I' kuyapkuyi hapi iuñway ahpiy puhuvasiwni. Yan hapi uma hinwisni. Uma añsakis put añqw hikwye', nuy u'nayamantani. 26Pi uma añsakis it pōlavikit añqw nōñosakañw, pu it kuyapkuyit añqw hikwye', uma Tutuyqawhqat mokiwyat tuawi'yuñwmantani, hisat pítuniqat pahsavoo. 27Paniqw öviy hak qa tunatyawkañw, it pōlavikit añqw nōsqa, pu Tutuyqawhqat kuyapkuyiat añqw hikwqa Tutuyqawhqat tokoyat-nikañw pu unwáyat ep qaanhtimantani. 28Öviy hak namivupre', pankañw put

pölavikit anq̄w nös̄mantani, pu kuyap̄kuyit anq̄w hik̄wmantani. ²⁹Taq̄ qa tunatyaw̄kañw nös̄qa, pu hik̄wqa nawus̄ tüviwmantani, Tutuyq̄awh̄qat tokoyat qa mātsi'tañwunih̄qee. ³⁰Pi yantaq̄w öviȳ kaysiwh̄qam umuñaq̄w qaöq̄áwi'yuñwa, pu öpuiwyuñwa, pu kaysiwh̄qam pay soa. ³¹Pi itam namivupriwise', pay soon hin yukuniwyani. ³²Taq̄ Tutuyq̄awh̄qa itamumi pohte', itamuy ökw̄hañwu; taq̄ ka itam yep qatsit ep hinwisq̄amuy amumum tüviwyani. ³³Yanta itupkomu, öviȳ uma nōnovanik tsovalte', hāk nānuhtayyuñwmantani. ³⁴Ason pi kurs haq̄awa tsōnmokiwte', pay kiy ep nös̄mantani. Noq̄w uma qa tüviwyaniq̄ey öviȳ tsovalt̄imantani. Pu ason nu hisat pite', hin hintaniq̄at umumi tutaptani.

Spiritual Gifts

12 ¹Noq̄w uma kuwahtiput Hik̄wsit ahpiynih̄qat navoti'yuñwniq̄at nu nāwakna. ²Pay pi uma navoti'yuñwa, ura pay uma nāt qatuptsiwni'yuñq̄e añ hihtuy nāp yukit qayuaatotaq̄amuy amuhpa' hinnumya, haq̄e' umuh'unañway qatsq̄at pañ'a. ³Noq̄w öviȳ nu umuy māmatsnani, soon hapi hak God Hik̄wsiyat ahpiȳ yuaatakañw Jesus qalomáyukiwtaq̄at pañq̄awni. Pu soon hak Jesus Tutuyq̄awh̄qatnih̄qat pañq̄awni, hal pas Qahováriwtaq̄at Hik̄wsit ahpiȳnen-saa. ⁴Qahováriwtaq̄a Hik̄wsit hih̄ihta kuwahtiput tühuytañwu; nikañw pam pas sūkaa. ⁵Pu itam nanāp tumalat makiwyaq̄e, sūkw Tutuyq̄awh̄qat eñem tumalay'yuñwa. ⁶Itam nanāp hin makiwyaq̄ey pan hihta hintsatskañwu. Noq̄w pay God itamuhpa', itahh̄intsakpiȳ sohsok akw nāp tunatyay tumalay'ta. ⁷Pi sohsoyam Hik̄wsit makiwyaq̄w, pam amuhpe namtaknañwu. Noq̄w put ahpiȳ itam sohsoyam moñwv̄astotini. ⁸Pi Hik̄wsit wuwanlavayit sukwat aw nōañwu; pu pay pam Hik̄wsit piw sūannavotit lavayit sukwat aw nōañwu. ⁹Pu pay pam Hik̄wsit piw qap̄ēv̄ewnit sukwat aw nōañwu; pu pay pam Hik̄wsit piw sukwat aw tūq̄alapsintaniq̄ey öq̄alat nōañwu. ¹⁰Noq̄w sūka kātutmalat hintsaki; piw sūka God eñem yuaata; piw sūka hih̄ihtuy hik̄wsimuy māmatsñwu; piw sūka öñaq̄w lavayit yuaata; piw sūka öñaq̄w lavayit namtöknañwu. ¹¹Noq̄w hapi pay pam Hik̄wsit iit sohsok hintsaki; hakiȳ aw hihtawat nōanik panhtiñwu.

One Body with Many Parts

¹²Pay as pi hakiȳ tokoat sūkanikañw wūhaq̄ a'wiway'taq̄w, pu put tokoyat añ sohsoy a'wisa wūhaq̄nikañw pay sūka tókoniñwu. Noq̄w Christ hapi pan hinta. ¹³Pi itam sohsoyam sūkw Hik̄wsit ahpiȳ tuvoylatotiq̄e, soñawnen sūka tókoniwhtoti, sen itam Jew-sínomu, sen qa-Jew-sínomu, sen nūantutuwiktu, sen qa tūtuwiktu. Pi itam sohsoyam sūkw Hik̄wsit makiwya. ¹⁴Pi hakiȳ tokoat qa sūkw awiwaniñwu. Pam hapi wūhaq̄'a. ¹⁵Noq̄w öviȳ kurs hakiȳ kuk'at sen kítani: Nu qa māatnih̄q̄e öviȳ pay nu tokot qa anq̄wvi, kite', ya pam pay paniq̄w tokot qa anq̄wvini? ¹⁶Pu kurs

hakiy naqvuat sen kítani: Nu qa pōsiatnihqe ōviy nu tokot qa ańqwvi, kite', ya pam pay paniqw tokot qa ańqvwini? ¹⁷Kurs as hakiy tokoat sohsoy pōsiniqw hak hin navotmantani? Pu kurs pam sohsoy naqvusaniqw hak hin hihta hovaikmantani? ¹⁸Noqw pay pi God hin aw wūwaqey pan hakiy tokoyat ań a'wiwayat yukuhtańwu. ¹⁹Noqw kurs as puma pay sohsoy sūka awiwasaniqw ya hakiy tokoat háqamni? ²⁰Nikańw pay hapi hak wūhaq a'wiway'kańw pay sūka tokoy'tańwu. ²¹Noqw ōviy soon hakiy pōsiat māyat aw pańqawni: Nu un qa haqni'ta, kítani. Pu piw soon qōtōat kukyat aw pańqawni: Nu un qa haqni'ta, kítani. ²²Qae, pi hakiy tokoyat ań himu suhpan pay ōwihinyuńqa pas soon qe'yańwu. ²³Pi hakiy tokoyat ań hahqe' itamuyniqw pay hin'ewakwyaqat itamuy pumuy pas kaptsi'yuńwu; pu itamuhpa' qason'iwyaqat itam pās tunatyawkahkańw yuwsinaya. ²⁴Itamhpa' sóniwyaqa pi pay qa hihta haqni'yuńwa. Pi God hakiy tokoyat namikwaptaqe ań haqe' hihta qa pasiwyuńqat aw pas pavan unańwtavi, ²⁵Hakiy tokoyat ep qa haqam nehpewi hintaqat ōviy'o; noqw ań a'wiwa nāmi unańwtavi'yuńwni. ²⁶Noqw kurs himuwa awiwa nātuhotaqw, sohsoyam a'wiwat put amum nātuhototańwu. Pu kurs sūka awiwa kaptsiwihq, sohsoyam a'wiwat put amum hahlayyańwu. ²⁷Noqw uma hapi sumiyankańw Christ tokoyat anyuńwa; nihqe nanāp ań a'wiwatu. ²⁸Noqw God hapi Jesus aw tōnawtaqamuy amuhpe haqawatuy hihta ań oyahta, imuy ayaiwyuńqamuy mohtii, amúńk pu' put eńem yuaatotaqamuyu, amúńk pu' tūtutuqaynayaqamuyu, atsve pu' kātatayhpit hintsatskaqamuyu, pep pu' tūqalapsintotaqamuyu, pu tūvaanwantotaqamuyu, pu ań mońw'iwyuńqamuyu, pu qa supwat himuhkwa yuaatotaqamuyu. ²⁹Ya sohsoyam ayaiwyuńwa? Ya sohsoyam God eńem yuaatota? Ya sohsoyam tūtutuqaynaya? Ya sohsoyam kātatayhpit hintsatska? ³⁰Ya sohsoyam tūqalapsintotaniqey ōqalay'yuńwa? Ya sohsoyam ōnaqw lavayit yuaatota? Ya sohsoyam tuqay'a'yatu? ³¹Nikańw pay uma pas ań núnukńwat kuwahtiput tuńlay'yuńwni. Nikańw nu it epnihqe háqe'wat pas nukńwat umuy āawnani.

Love

13 ¹Nāmahin pi as nu sinmuy, pu God hońviaymuyatuy amún pās hópinikańw nuhtumi qa unańway'te', nu sońawnen sikasivat qalalataqat antani, sen sivavutsqat an eyoyotaqata. ²Pu nāmahin pi as nu God eńem yuaataniqey makiway'takańw, pu hihilta āmiwtańwuqat sohsoq mātsi'kańw, pu sohsoq hihta navoti'tani, pu nāmahin pi as nu pas qapēwewni'kańw tuhtukwit nahlamintanikańw nuhtumi qa unańway'te', nu qahimuu. ³Pu nāmahin pi as nu ań ōokiwyaqamuy nopnaniqe ōviy sohsoq hihta ihimuy amumi nóanikańw, pu itokoy taqsokiwniqat aw put mātapnikańw nuhtumi qa unańway'te' soon nu put akw mońwvastini. ⁴Nami'nańwa qa its hin unańwtińwu; hakiy pāsnińwu. Nami'nańwa qa unańwtuyvańwu. Nami'nańwa qa kwiviyuaatańwu; pu qa

nātsotskanañwu. ⁵Hakiy qa hintsañwu; qa nēnem hihta tunatyawtañwu; pu qa suy'tsiptiñwu; qalomáhintsaniwe' put ep qa hin unañwtiñwu; ⁶Qaantsatskiwhqat ep qa hahlayhtiñwu; nikañw súantsatskiwhqat ep hahlayhtiñwu. ⁷Sohsok hihta añ nānakwhani'tañwu; sohsok hihta tuptsiwñwu; sohsok hihta ep qa nan'eknañwu; sohsok hihta añ kuytañwu. ⁸Nami'nañwa qa haqami sohtani. Nikañw God añqw nātoniqa lavayi hapi pay yukiltini; pu himuhkwa yuaatiwhqa pay sohtini, pu i' navoti pay tūwayani. ⁹Pi itam qa pasiwtaqat navoti'yuñwa; pu itam qa pasiwtaqat God eñem yuaatota. ¹⁰Nikañw ason hisat himu pas pasiwtaqat pituqw, pep pu' himu pay qa pasiwtaqa ayo yukiltini. ¹¹Ura nu tsāynihqe tsakoyuaatañwu; nu tsākw an hihta māmatsñwu, pu nu tsakowuwni'tañwu. Nit nu tāqatiqe pep pu' nu hihta tsakoe'wakw ayo yuku. ¹²Pay itam pi nāt pu' soñawnen panaptsat akw qa suyan nāviptani'yuñwa. Nikañw ep pu' itam pas suyan nānami yoyrikyani. Pu' hapi nu qa pasiwtaqat tuwi'ta; nikañw ason pep pu' nu pas pasiwtaqat navoti'tani, God pas pasiwtaqat inumi navoti'taqat pan'ī. ¹³Taay, noqw öviy hapi ima pahyom pētoti-i' qapēvewni, pu unañwvahsi, pu nami'nañwa. Noqw imuy amuñaqw nami'nañwa hapi pas mohpeq'a.

More about Spiritual Gifts

14 ¹Uma nuhtumi unañway'yuñwniqey añ ö'qalyani; pu uma hīhihta kuwahtiput Hikwsit añqwnihqat tuñlay'yuñwni, tis öviy uma God eñem yuaatotaniqeyu. ²Pi öñaqw lavayit yuaataqa qa sinmuy amumi yuaatat, God awniñwu, pi qa hak put hihta yuaataqat mātsi'tañwuniq'ö; pi pam hihta āmiwyuñqat Hikwsit ahpiy yuaatañwu. ³Noqw pu God eñem yuaataqa hapi sinmuy amumi yuaatañwu öqawhtotaniqat öviy'o, pu ökwhaniwyaniqata, pu suyan unañwtotiniqata. ⁴I' öñaqw lavayit yuaataqa pi nāöqawhtotoynañwu. Noqw pu God eñem yuaataqa God aw tōnawtaqamuy öqawhtotoynañwu. ⁵Is as uma sohsoyam öñaqw lavayit yuaatotani, tis öviy God eñem yuaatotani; ispi God eñem yuaataqa öñaqw lavayit yuaataqat epnihqe pas pávaniq'ö, hal pas öñaqw yuaataqa hihta lavayhti qey namtöminta-saa; noqw Jesus aw tōnawtaqam öqawhtotani. ⁶Noqw taay itupkomu, kurs nu umumi pitut öñaqw lavayit-sa yuaate', ya nu hin umuy moñwvastapnani? Kurs nu God añqw hihta navotqey qa umumi yuaate', piw umuy qa hihta navotne', piw God lavayiyat umumi qa yuaate', piw umuy qa hihta tutuqaynaqw, ya uma hin ilavayiy akw moñwvastotini? ⁷Híkispi lēna qa taytaqa soon qa suyan töqtini, sen pas lēna, sen sivatonlena. Taq sen hak lēlent hihta qa suyan töqtapnaqw, ya hak hihta lēlenqat māmatsni? ⁸Pi tötöqpi qa suan töqtiqw, ya hak kipokyuwsini? ⁹Noqw pay hapi pan piw umuhpe hinta. Pas uma umuhleñiy akw lavayit susmataqnihqat qa yuaaykuyaqw, ya hak umuy pep hiñqaqwaqat māmatsni? Uma pi haktonsa yuaatotani. ¹⁰Pay as pi soon tūwaqatsit ep hīhihtuy qa nānan'ik lavayi'yuñwa. Noqw qa himuwa qa hihta tuawi'ta. ¹¹Noqw öviy

nu yuaataqat lavayiyat qa tūqayte' putniqw pay nu himusinoni; noqw i' yuaataqa pay nuyniqw himusinoni. ¹²Noqw pay hapi piw umuhpe panta, pi uma Hikwsit ahpiy kuwahtiput pas nānawakna. Oviy uma Jesus aw tōnawtaqamuy öqawhtoynayaniqey öviy pas ö'qalyani. ¹³Noqw öviy i' hak önaqw lavayit yuaataqa put namtömintamantaniqey öviy tūvinlawni. ¹⁴Pi nu önaqw lavayit akw God aw nāwaknaqw, pas as pi ihikwsi nāwaknani, noqw iwuwni qa hihta apiiwani. ¹⁵Taay, noqw pep hintani? Nu ihikwsiy ahpiy nāwaknani, pu piw iwuwniy ahpiy'o; nu ihikwsiy ahpiy tawlawni, pu piw iwuwniy ahpiy'o. ¹⁶As qa pantaniqw, um uhikwsiy akw hihta ep hahlayhtiqw ya i' qa mätsi'taqä hin Antsaa, kitani, ispi pam un hinqawhqat qa mätsi'taqee. ¹⁷Pay as pi um ka suan hihta ep hahlayhtiñwu; noqw mi'wa qa put akw öqawhtañwu. ¹⁸Pas nu Inay God aw hahlayhti. Kwakwhat pi nu sohsokmuy umuhpenihqe pas pavan önaqw lavayit yuaata. ¹⁹Nikañw pay nu tuwat Jesus aw tōnawtaqamuy amuhpe panis híkiyom lavayit iwuwniy ahpiy lavayhtiniqey nāwakna; nen nu hakimuy hihta tutuqaynani; nen qa haktonsa pakwút-sikip sömorit önaqw lavayit yuaaykuni. ²⁰Itupkomu, uma qa tsakowuwni'yuñwni; nikañw qalomátunatyat awwat titipostuy amunyuñwni; nikañw uma añ pás pasiwyuñqamuy amún wuwni'yuñwni. ²¹Pi tutavot añ yan pey'ta: Nu alöñöt lavayi'yuñqamuy lavayiyamuy-nikañw pu a'löñtuy moayamuy ahpiy imuy sinmuy amumi yuaaykuni. Noqw nāmahin pi nu as panhtiniqw soon puma inumi tūqayyuñwni, kita Tutuyqawhqa. ²²Noqw öviy önaqw lavayi pay hapi qatuptsiwni'yuñqamuy amumi hihta tuawi'ta, ima tuptsiwni'yuñqamuy qa pumuy amumii; nikañw God añqw lavayi qatuptsiwni'yuñqamuy qa pumuy amuñem-nit, imuy añ tuptsiwni'yuñqamuy amuñemi. ²³Noqw öviy kurs uma Jesus aw tōnawtaqam haqam süvo tsovaltiqw, uma sohsoyam önaqw lavayit yuaatotaqw, pu hakim qatūqayyuñqam, sen qatuptsiwni'yuñqam pañso yuñe', ya puma umuy hōnaq'iwyuñqat qa pañqawani? ²⁴Noqw kurs uma sohsoyam God lavayiyat yuaatotaqw, hak qatuptsiwni'taqä, sen qatūqaytaqa pañso pake', sohsokmuy umuhpiy sóontaniwni, pu sohsokmuy umuhpiy aw pohtiwni. ²⁵Noqw pantaqat ahpiy put unañwpeq himu tupkiwyuñqa mātaktini; noqw öviy pam yökoltit, God pas hihtate', put pas antsa umuhpenihqat tūawvani.

Order in the Church

²⁶Taay, noqw hintani itupkomu? Pi uma süvo tsovalte', uma añ nanāp hihta tāwi'yuññwu, hihta tutuqaynayañwu; önaqw lavayit yuaatotañwu; God añqw hihta navoti'yuñqey yuaatotañwu; önaqw lavayit tuqay'ayhtotiñwu. Hakimuy öqawhtotoynayaniqey öviy uma sohsok hihta hintsatskamantani. ²⁷Kurs haqawat önaqw lavayit yuaaykuyaniqw, pay löyömmantani, sen pahyomyamantani, pay pahsa'mantani; pu puma nānañk qeni'yuñwmantani; noqw suhka lavayiyamuy namtömintani.

28 Nikañw kurs pay qa hak hakiy lavaiyat namtömintaniqw, pay pam hāk tsovawtaqamuy ep qa hiñqawlawht, nāmi yuaatamantani, pu God aw'i. 29 Pay God enem yuaatotaqam löyöm, sen pahyom-haqam yuaaykuyamantani; noqw mímawat lavaiyamuy aw wüwantotamantani. 30 Ason kurs aqlap qátuhqat aw himu mātaktiqw, pay mohti yuaataqa hāk qa hiñqawlawmantani. 31 Pay ason uma soon qa sohsoyam nānañk God lavaiyat yuaaykuyamantani; noqw sohsoyam tutuqayyani; nen sohsoyam ökwaniwyuñw. 32 Noqw God lavay'aymat nāp hikwsiy aw tuyqawi'yuñwa. 33 Pi God nānaphin qatsit qa yuki'tat, uyiawqatsit tumalay'ta. Pas añ ahsupoq God sinomat tsovawtaqe hin hintsatskaqw, 34 Pan hapi hakim tsovawtaqw momoyam as qa hiñqaqwanantani, taq puma yuaatotaniqey ep qa qeni'yuñwa. Puma maqaptsiy hinyuñw. Ura tutavo pan yuaata. 35 Pu ason pi puma hihta tutuqayyaniqey nānawakne', kiy añ puwsuñwmuy put tüviñtotamantani. Taq momoyam haqam tsovawtaqat ep yuaaykuyaniqw pam pumuy amuñem haman'eway'o. 36 Ya God lavaiyat umuhpiy aniwhti? Hal ya pay pas pam umumi-sa pitu? 37 Hak tāqa God lavay'ayaatnihqey namiuwuante', sen Hikwsit añ hinmaqey namiuwuante', it aw nakwhani-nu umumi hihta pentaqw pam Tutuyqawhqat tutavoata. 38 Pu ason kurs hak haqam it qa tuway'te', tatam pi pam qa nātuwiwtani. 39 Yanta itupkomu, noqw öviy uma God lavaiyat yuaatotaniqey pas tuñlay'yuñw; pu uma hakiy ñaqaq lavayit yuaataniqat qa mēwantotani. 40 Pay sohsoy himu pās unañwat, qa nānaphin yukiwmantani.

The Resurrection of Christ

15 1 Taay itupkomu, ura nu hapi lomatuawit umuy yuaaykuqey umuy u'nana. Put hapi uma kwusuya; pu uma put ep hōñi. 2 Pu uma hapi piw put akw ayo nōña, kurs uma nuy hihta umumi yuaaykuqat u'ni'yuñwee, hal kurs uma paysoq tuptsiwye'-saa. 3 Pi nu pay piw hihta kwúsuhqey ura put umumi mohti mātavi, i' Christ hin pey'taqat itahqaanhtipuy ep mokqata. 4 Pu ura pam hin pey'taqat an tūamiwhqe pu pāyis talq ahoy tātayi. 5 Pu ura pam Cephas aw namtakna, nit pu pakwt löq sihkay'taqamuy ayaiwyuñqamuy amumii. 6 Pantaqat atsve pu' pam tuptsiwni'yuñqamuy tsivot tsivot-sikip súnatnihqamuy amuhpe hóyokiwtaqamuy sūsniñw amumi namtakna. Noqw pumuy amuñaqw suswuhaqnihqam nāt yēse; nikañw haqawat pi pay soa. 7 Pantaqat atsve pu' pam James aw namtakna, nit pep pu' sohsokmuy ayaiwyuñqamuy amumii. 8 Pu nuhtuñk pam inumi piw namtakna, soñawnen nāt aw qa pituqw pay nu tihtiwhqat an'i. 9 Pi nu ayaiwyuñqamuy amuñaqw susqahimuu. Soon pi as nu yan'ewaynikañw ayaiwtaqey pan tūñwantiwñi; pi nu God aw tōnawtaqamuy okiwsana. 10 Nikañw kurs nu hímunen, nu God núokwayat ahpiy pam'i. Nihqe nu qa paysoq put núokwayat makiwa; pi nu pumuy sohsokmuy amuhpenihqe pas pavan maqsonta, nikañw pay qa

nūu, pi God núokwaat inumum tumalay'ta. ¹¹Noqw itam yan yuaatota, sen púmaa, sen nūu. Noqw öviy uma yan tütuptsiwa.

Our Resurrection

¹²Taay, noqw kurs itam Christ mokiwuy añqw ahoy tātayhqat yuaatotaqw, ya hintaqw öviy umuñaqw haqawat so'pum soon ahoy tātayyaniqat pañqaqwa? ¹³Pi kurs so'pum pay qa ahoy tātayyaniqw, pahsat kurs Christ pay qa ahoy tātayi. ¹⁴Noqw kurs Christ pay qa ahoy tātayhq, pep pu' itam haktonsa yuaatota; noqw piw uma kurs haktonsa aw tuptsiwni'yuñwa. ¹⁵Noqw híkisi itam God qa súanyuaatotaqey pan núansaniwya. Oviypi pam Christ ahoy tātaynaqat pañqaqwa. Noqw pay kurs ima so'pum qa ahoy tātayyaniqw, pep pu' piw Christ qa ahoy tātayniwa. ¹⁶Ispi kurs so'qam pay qa ahoy tātayyaniqw, pahsat hapi God Christ pay qa ahoy tātayna. ¹⁷Pu kurs Christ pay qa ahoy tātayniwhq, uma haktonsa tuptsiwni'yuñwa; uma nāt umuhqaanhtipuy añ hinwisa. ¹⁸Pu öviy piw ima Christ ep so'qam kurs pay pas súlawhti. ¹⁹Kurs pay itam yep-sa qatsit ep Christ aw yanyuñwnik, pas hapi itam sohsokmuy sinmuy amuñaqw sus'okiwhinyuñwni. ²⁰Noqw pi pas antsa Christ hapi mokiwuy añqw ahoy tātayi; nihqe imuy so'qamuy piw ahoy tātayniqat mahtakna. ²¹Pi sinom sükw sinot atsviy so'ñwu. Noqw pan hapi piw puma sükw sinot atsviy ahoy yesvani. ²²Pi Adam añ sohsoyam só'iwmaq, pay öviy piw pan Christ añ sohsoyam mokiwuy añqw ahoy tātayyani. ²³Nikañw nanāp qeni'yuñwni, Christ mohtini, añk pu' Christ hisat pituqw put sinomat túwatyani. ²⁴Pep pu' so'ñwamiq pituqw, pam Nay God aw moñwtunatyat mātāpni, pam ahsupoq moñwqeqnit ayo yúkut'a, pu sohsokmuy añ moñw'iwyuñqamuyu, pu añ öqalay'yuñqamuyu. ²⁵Ispi pam soon qa moñw'iwatani, pas hisat God sohsokmuy tuwqamuy añwutaqw, puma put aw maqaptsi'yuñwniqat pahsavoo. ²⁶Noqw nuhtuñk mokiwu, itahtuwqanihq, piw súlawhtini. ²⁷Pi God Christ pas sohsok hihta aw öqalmaqa. Nikañw pam put sohsok hihta aw öqalmaqahqey kítaheq, pas nāp qa put aw maqaptsiy qatu, öviy pi pam hapi put sohsok hihta aw öqalmaqahqee. ²⁸Nikañw ason pam sohsok hihta áñwutaqw, pep pu' Tiat piw put aw maqaptsiy qátuni, it hakiy put sohsok hihta aw öqalmaqahqat aw'i. Noqw God hapi sohsokmuy amuhpenihqe suspavanni. ²⁹Taay, noqw kurs as so'qam pay ahoy qa tātayyaniqw, ya ima so'qamuy amuñem kūyit akw tuvoylatotiqam hintsatska? Noqw pas piw puma hinoqw so'qamuy amuñem kūyit akw tuvoylatoti? ³⁰Noqw hinoqw pas piw itam yūmosa unahintaqat yēse? ³¹Nu Jesus Christ Itahtutuyqawhqay ep umuy pihni'taqey ahpiy umumi pas súañqawni, itupkomu, Nu nāqavo mómoni. ³²Kurs nu Ephesus ep hakimuy i'tsivutuy popkotuy amunyūqamuy qananahtsopkañw nāyawwe', ya sen nu hin put akw moñwvasni, kurs so'qam pay qa ahoy tātayyaniq'ö? Pay pi itam tatam nōnovani, piw hihikwyani; taq itam qāvo so'ni. ³³Uma nāmi qa yētotani,

hak qahopit a'puñalqw, pam hapi hakiy qatsiyat nukñwat nukushintsanñwu. ³⁴Uma suan hinwisniqey aw havivokalyani, nen qaanhtiput qe'yani; taq haqawat God qa tuwi'yuñwa. Nu umuy hamantoynaniqey kita.

The Resurrection Body

³⁵Noqw haqawa soon qa pañqawni: Noqw ya so'pum hin hinkahkañw tātayyani? Puma hihta tokoy'kahkañw ókini? ³⁶Um hak qa wuwni'taqa, pi um hihta uyhq pu pam mokq, pu put añqw uyiwhqa wúnwiwmañwu. ³⁷Pi um hihta üye' hintaqat tokoy'taniqat qa pantaqat uynwu. Um pay sivosiyat uynwu, sen söhövosita, sen himuvoshumita. ³⁸Noqw ason God put hintaniqat nāwakne' pan put tokotoynañwu. Pu sohsok hihta sivosiyat hintaqat tokoy'taniqat pam enem yúkuñwu. ³⁹Sohsok sikwi qa sunyuñwa. Sinom pas nāp sikwí'yuñwa; pu hihtu popkot piw pas nāp sikwí'yuñwa; pu pāvakiwht piw pas nāp sikwí'yuñwa; pu masay'yuñqam piw pas nāp sikwí'yuñwa. ⁴⁰Pu öveqatsit ep yesqam piw nāp tokoy'yuñwa, pu tüwaqatsit ep yesqam nāp tokoy'yuñwa. Öveqatsit ep yesqam nāp lomavitsañway'yuñwa; pu tüwaqatsit ep yesqam piw sukw lomavitsañway'yuñwa. ⁴¹Tāwa pas nāp tālawñway'tañwu; pu müyaw piw pas nāp tālawñway'tañwu; pu sötu piw pas nāp tālawñway'yuñwu. Noqw qa sohsöy sötu sun tālawñway'yuñwu. ⁴²Noqw pan hapi i' hak mokt ahoy tātayhqa hintañwu. Pam as hovariwkañw āmiwht, qahováriwkañw ahoy tātayni. ⁴³Pam as hin'eway āmiwht, lolmat pitsañway'kañw tātayni; pam qaöqálay'kañw āmiwht, a'nö öqalay'kañw tātayni. ⁴⁴Pam yep qatsit añqw tokoy'kañw āmiwht, Hikwsit añqw tokoy'kañw tātayni. Itam pu' yep qatsit añqw tokot pasiwyuñwa. Noqw pep pu' itam pas antsa Hikwsit añqw tokot pasiwyuñwini. ⁴⁵Oviy pi ura yan pey'ta: I' Adam mohti'maqa tātayñwuqey pan yukiwta, yan'i. Noqw pay i' Adam nuhtuñkñihqa hikwsi hakiy tātaynaniqey pan yukiwta. ⁴⁶Nikañw Hikwsit añqwnihqa qa mohtii, pi yep qatsit añqwnihqa; pu Hikwsit añqwnihqa pay ason añkti. ⁴⁷I' mohti sino tutskwat añqw yukilti; nihqe pam yep qatsit tunatyawta. Noqw añkñihqa sino hapi Tutuyqawhqa, öveqatsit añq'ö. ⁴⁸Pay pi tutskwat añqw yukiwtaqa hin hintaqw ima tutskwat añqw yukiwyuñqam hapi pay piw panyuñwa; pu öveqatsit añqwnihqa hin hintaqw pay öviy hapi öveqatsit añqwyaqam piw panyuñwa. ⁴⁹Noqw pay pi itam tutskwat añqw yukiwtaqat an yukiwyuñqey pan hapi öviy itam piw öveqatsit añqwnihqat an yukiwyuñwini. ⁵⁰Noqw it nu pañqawni itupkomu: Pas kurs hin hak tokoy'kañw piw unwáy'kañw God moñwtunatyayat himuy'vani; piw pas soon hak hovariwkañw qatsit qahováriwtaqat himuy'vani. ⁵¹Meh, nu hihta tupkiwtañwuqat umuy āawnani. Itam qa sohsöyam so'ni; nikañw itam sohsöyam alöntotini. ⁵²Nāt yankahkañwo, hakiy pōsiyat uhpukqat pan halayvita, nuhtuñk tötöqpit tötqi'ö. Pi tötöppi tötqi'w, pu so'pum qahinkahkañw ahoy tātayyani, noqw itam alöntotini. ⁵³Pi itam itahtokoy sakwítinwuqat hihta pas qa sakwítinwuqat enañ nāhoyñwayani; pu mokñwuqat hihta pas qa mokñwuqat énañ'a. ⁵⁴Noqw öviy i' sakwítinwuqa pas

qa sakwítinwuqat yuwsiqw, pu i' pay mokñwuqa pas qa mokñwuqat yuwsiqw, pahsat pu i' yan lavayi pey'taqa aw antsaniwni: Mokiwu ánwutiwhqe súlawhti. ⁵⁵Taay, mokiwu, ya um hihta akw hakiy ánwutani? Taay, mokiwu, ya um hihta akw hakiy múani, yan'i. ⁵⁶Pi qaanhtipu hapi mokiwuy hōyat antañwu. Noqw hin hinwisniqa tutavo hapi qaanhtiput öqaltoynañwu. ⁵⁷Noqw pay kwakwhat pi God Itahtutuyqawhqay Jesus Christ añ itam hihta añ küyuñwñiqat pan yuki'ta. ⁵⁸Yanta aw iunañwam itupkomu, öviy uma hürs hoñni; pas qa wayayatotani; sutsep Tutuyqawhqat añ qaöwihinyuñwñi; pi uma qa paysoq Tutuyqawhqat enem tumalay'yunqey navoti'yunwa.

The Offering for Fellow Believers

16 ¹Pu' imuy God sinomuyatuy amuñem himu oyiwniqat nu pañqawni. Pay nu Galatiat ep Jesus aw tōnawtaqamuy amumi hin tutaptaqw uma piw panhtotini. ²Ason Sundayt aw pituqw, uma añ nanāp hihta ayo warantotamantani, God hakiy hin hihta tuwanaqat pan'i. Noqw nuy pituqw uma hihta qa sumiooyani. ³Noqw uma umuhtutuveniy akw hakimuy hu'wanayaqw, ason nu pite' pumuy ayatani; noqw puma umuhkuwahtipuy Jerusalem aqw kiwisni. ⁴Pu ason kurs nuy aqwniqw, pam lomahintaniqw puma inumumyani.

Paul's Plans

⁵Noqw nu hapi Macedoniat añnen umumini, pi nu Macedoniat añni. ⁶Noqw sen nu umumum huruhtini, hikis sen nu umumum tōmōlani; nen nu haqamininiqw uma nuy hihta akw pañwayani. ⁷Nikañw nu pu' yañ haqami hoytaqe pay hāk umumi qa yōrikni, nikañw pay hisnen nu umumum hihsavo huruhtini, kurs Tutuyqawhqa nuy nakwhanaq'ö. ⁸Nikañw nu hapi Pentecost aw pahsavo Ephesus ep qátuni. ⁹Pi nu pas pavan öqalat tumaltaniqw, put aw inuñem wuhkoew hötsílti; noqw ehpewi hintsatskaqam wūhaqya. ¹⁰Pu ason kurs Timotheus umumiq pituqw, uma tunatyaltotiqw, pam qañutsúwkañw umumum qátuni, taq pam inún it Tutuyqawhqat tumalayt hintsaki. ¹¹Oviy hapi qa hak put pēvewnani, uma qa panyuñwt, put hahlayhqat umuhpiy hōnayaqw, pam peqw inumini, taq nu put enañ añ tuptsiwni'yunqamuy nuhtayta. ¹²Pu i'wa itahtupko Apollos pay as pas añ tuptsiwni'yunqamuy amumum umumiqniqat nu aw ö'qala. Noqw pay nāt pam qa pu'haqam umuminiqey nāwakna; nikañw pay ason pam hisat enem lomahintaniqw soon qa umumini.

Final Words

¹³Uma qa nāunay'yunwñi; qapēvewnit ep hürs hoñni; pas tahtaqtñihqey pan hinyuñwñi; a'nö ö'qaltni. ¹⁴Uma nānami unañway'kahkañw, sohsok hihta hintsatskani. ¹⁵Noqw uma Stephanas ep kivituy navoti'yunqw

puma Achaiat ep mohti tuptsiwya, nihqe puma God sinomuyatuy tumalay'yuñwniqey aw nānoi'yuñwa. ¹⁶Noqw òviy nu umumi naokiyway'tani: Uma hakimuy pan hinyuñqamuy amumi tūqayyuñwni, pu sohsokmuy itamuy hintsatskaqamuy amumii, pu itamum tumalay'yuñqamuy amumii. ¹⁷Pas nu it Stephanus, pu Fortunatus, pu Achaius pumuy òkiqw hahlayhti, puma umuy kurs hinyaniqat ep aw antsatsnaqw òviy'ò. ¹⁸Pas pi puma nuy suyan unañwtoynaya, pu úmuyu; òviy uma añ panyuñqamuy pan tuway'yuñwni. ¹⁹Ima Asiat ep hāhaqe' Jesus aw tōnawtaqam umuy òqalaya; Aquila Priscillat amum umuy Tutuyqawhqat añ a'nò òqala, kiyamuy ep tsovawtaqamuy amumuma. ²⁰Sohsoyam tuptsiwni'yuñqam umuy òqalaya. Uma nānatupkomnihqey pan na'qalantotani. ²¹Nu' Paul hapi it yan òqalnit pas nāp imay akw penta. ²²Tutuyqawhqat Jesus Christ aw qa unañway'taqa hapi pas pay ayo tūviwmantani. Itahtutuyqawhqa hapi nāt pítuni. ²³Nam Itahtutuyqawhqay Jesus Christ núokwaat umumi pitsíwtaa. ²⁴Nu Christ Jesus añ umumi pas unañway'ta. Nam antaa.